

Strategi Folkhälsa

Innehållsförteckning

Inledning	2
Bakgrund.....	2
Agenda 2030.....	2
Folkhälsopolitikens målområden	2
Fagersta kommuns Vision 2030	3
Förebyggande arbete - Preventionsstjärnan	3
Strategiska målområden för Fagersta kommun.....	3
1, Motverka segregationens negativa konsekvenser.....	4
2, Rätten till utbildning och egen försörjning.....	4
3, Motverka psykisk ohälsa.	4
4, Verka för inkludering och delaktighet.....	5
5, Motverka risk och missbruk av alkohol, narkotika, dopning och tobak.....	5
6, Förebyggande och främjande i fokus.....	5

Inledning

Fagersta kommuns folkhälsoarbete grundar sig på definitionen jämlik hälsa. Det handlar om hälsoskillnader mellan olika grupper i samhället och faktorer som påverkar hälsan. Jämlik hälsa handlar om att alla människors rätt till god och jämlik hälsa oavsett kön, utbildningsnivå, etnicitet, ålder och andra socioekonomiska faktorer. Fokus läggs på åtgärdbara skillnader i hälsa.

Ur strategiskt perspektiv ska folkhälsoarbetet verka tvärssektoriellt i hela kommunorganisationen, med folkhälsoaspekter integrerat i ordinarie planer och beslut. Två prioriterade områden är ANDT (alkohol, narkotika, dopning och tobak) samt psykisk hälsa.

Ut praktiskt perspektiv ska folkhälsoarbetet bedrivas tvärssektoriellt i samverkan. Fokus ska vara utbildning, information och marknadsföring samt att bedriva hälsofrämjande och förebyggande insatser. Två prioriterade målgrupper är barn/unga och vårdnadshavare.

Strategi Folkhälsa anger översiktliga inriktningar och prioriteringar för att uppnå vision och dess utvecklingsområden för arbetet med folkhälsa för mandatperioden 2019 - 2022¹.

Bakgrund

Fagersta kommuns folkhälsoarbete tar sin utgångspunkt i Agenda 2030, den nationella folkhälsopolitikens målområden, Fagersta kommuns Vision 2030 och ett förebyggande arbete baserat på Preventionsstjärnan.

Agenda 2030

Folkhälsoarbetet i Fagersta baseras på följande målområden inom Agenda 2030:

Folkhälsopolitikens målområden

Den nationella folkhälsopolitikens mål är uppdelade i åtta målområden.

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En hälsofrämjande hälso- och sjukvård

¹ (Riktlinjer för styrdokument 2020-01-24)

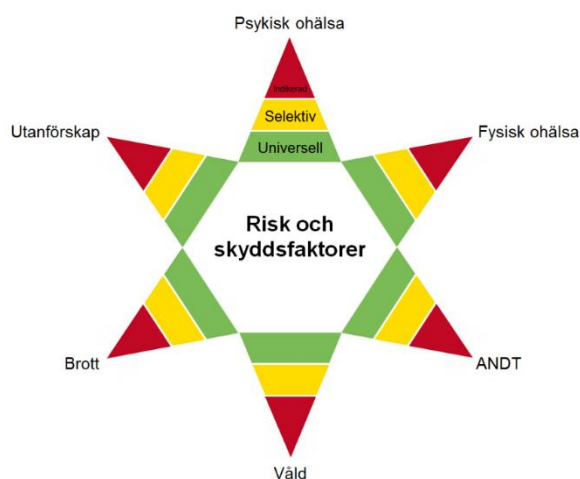
Fagersta kommuns Vision 2030

I Fagersta kommuns Vision 2030 uttalas att kommunen ska arbeta med att förebygga alkohol- och drogmisbruk, med tidig upptäckt och tidiga insatser, samt med övergripande fokus på barn och ungas hälsa, både psykisk och fysisk, i alla miljöer där barn och unga uppehåller sig.²

Folkhälsoarbete ska inte vara en verksamhet för sig vid sidan om annat. Istället handlar det om samarbete och ansvarsfördelning tvärssektoriellt i hela kommunorganisationen, med hälsoaspekter integrerat i ordinarie planer och beslut. Folkhälsoarbete handlar i praktiken om strategiskt arbete, tvärssektoriell samverkan, utbildning, information och marknadsföring samt om att bedriva hälsofrämjande och förebyggande insatser. Det behövs samtidigt ett målinriktat och långsiktigt förebyggande arbete mot alkohol, narkotika, doping och tobak, något som är av stor betydelse för folkhälsan (2017-11-20, KF§140)

Förebyggande arbete - Preventionsstjärnan

Prevention handlar om att förebygga att något oönskat händer i framtiden³. Preventionsarbete uppdelas vanligtvis i tre olika kategorier: universell, selektiv och indikerad prevention. Den modell som Fagersta kommun baserar sitt preventiva/förebyggande arbete på är Preventionsstjärnan. I Preventionsstjärnan har hälsans risk och skyddsfaktorer identifierats samt på vilken nivå man kan arbeta förebyggande. De risk- och skyddsfaktorer som identifierats och som ligger till grund för Fagersta kommuns förebyggande folkhälsofrämjande arbete är: Psykisk och fysisk ohälsa, ANDT, Våld, Brott och utanförskap.

Preventionsstjärnan kan man bryta ner i varje spets där insatser på olika nivå definieras utifrån behov: universell, selektiv och indikerad. Detta arbetssätt gör att man kan identifiera vilka områden som ska prioriteras samt på vilken nivå insatser bör sättas in.

Indikerad: Insatser riktade till individer som identifierats med problem eller som befinner sig i riskzon.
Selektiv: Insatser riktade till undergrupper som är särskilt utsatta för en eller flera riskfaktorer. Det är gruppen som identifierats som utsatt.
Universell: Insatser som inte tar hänsyn till skillnader mellan hög- och lågriskgrupper utan riktas till alla.

Strategiska målområden för Fagersta kommun

² Fagersta kommuns Vision 2030

³ Folkhälsomyndigheten

Baserat på Agenda 2030, folkhälsopolitikens målområden och Folkhälsomyndighetens rekommendationer har Fagersta kommun identifierat sex strategiska målområden.

1, Motverka segregationens negativa konsekvenser.

Boende och närmiljö är en viktig komponent för en god och jämlik hälsa. En sund, trygg och trivsamt boendemiljö är också ett grundläggande mänskligt behov och den som inte har rimligt goda boendeförhållanden har svårt att klara övriga delar av livet, såsom t.ex. utbildning och arbete, som i sin tur har stor betydelse för hälsan⁴. Genom ett systematiskt kunskapsbaserat trygghetsarbete skapa förutsättningar för kommunens invånare att aktivt ta del av och delta i samhällets olika beståndsdelar.

2, Rätten till utbildning och egen försörjning.

Att utveckla människors kompetenser och kunskaper genom lärande och utbildning är väsentligt för att uppnå jämlik hälsa. Det finns ett starkt samband mellan utbildningsnivå och hälsa. Arbete och god arbetsmiljö är viktiga områden för att uppnå jämlik hälsa. Centralt för arbete för en god och jämlik hälsa är utbildningssatsningar för personer som saknar gymnasieutbildning och att motverka diskriminering och minska inträdeshinder för att underlätta för särskilt utsatta grupper att ta sig in på arbetsmarknaden. Människors ekonomiska och sociala trygghet är viktiga för hälsan. Åtgärder för en mer jämlik hälsa bör riktas mot att stärka människors egna möjligheter till sysselsättning och därmed möjligheter att agera och generera ekonomiska resurser, men också på att stödja människor när deras egna ekonomiska resurser inte räcker till⁵.

3, Motverka psykisk ohälsa.

Den psykiska hälsan är grunden för vårt välbefinnande, vår hälsa och vår funktionsförmåga. Psykisk hälsa används ofta som ett paraplybegrepp som omfattar både god (positiv) psykisk hälsa och psykisk ohälsa. Kortfattat handlar det om hur vi mår och trivs med livet, men också om vår förmåga att klara av livets upp- och nedgångar. Begreppen god (eller positiv) psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande används för att beskriva de positiva dimensionerna av psykisk hälsa. Det handlar då inte enbart om frånvaro av sjukdom eller besvär, utan om ett tillstånd som har ett värde i sig och som omfattar både välbefinnande och funktionsförmåga. En god psykisk hälsa är en grundläggande resurs för att man ska kunna bemästra livets olika svårigheter men det är också en tillgång för samhället ur en social och ekonomisk synvinkel.⁶

Det finns ett tydligt samband mellan psykisk ohälsa och självmord och de allra flesta som tar sitt liv har haft en depression eller någon annan form av psykisk ohälsa.⁷

Förebyggande arbete för att motverka ökad psykisk ohälsa och aktivt arbete med suicidprevention skapar förutsättningar för goda levnadsvillkor samt stödjer verksamheter inom kommunen att bemöta invånare med psykisk ohälsa och självmordstankar på ett konstruktivt sätt. En handlingsplan för att motverka

⁴ Den nationella folkhälsopolitikens övergripande mål, område 5,7. Agenda 2030 mål 10,11,16

⁵ Den nationella folkhälsopolitikens övergripande mål, område 1,2,3,4. Agenda 2030 mål 4,8,10

⁶ Den nationella folkhälsopolitiken övergripande mål, område 7,8. Agenda 2030 mål 3. Folkhälsomyndigheten (<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/vad-ar-psykisk-halsa/>)

⁷ Folkhälsomyndigheten (<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/vad-ar-psykisk-halsa/>)

psykisk ohälsa ska tas fram övergripande för kommunen. Alla verksamheter inom kommunen ska ta fram en egen handlingsplan för suicidprevention.

4, Verka för inkludering och delaktighet.

Att människor har kontroll över sitt eget liv, tillit till andra, inflytande och delaktighet i samhället är centrala områden för att uppnå jämlik hälsa. Individer och grupper som i lägre utsträckning än andra har möjlighet till kontroll, inflytande och delaktighet bör särskilt prioriteras. Åtgärder för en mer jämlik hälsa är jämlikt deltagande i demokratiska processer och det civila samhället samt arbete för de mänskliga rättigheterna.⁸ Inkluderande förhållningssätt till invånare och medarbetare är ett grundläggande förhållningssätt inom Fagersta kommun.

5, Motverka risk och missbruk av alkohol, narkotika, dopning och tobak.

Levnadsvanor är ett centralt område för att uppnå jämlik hälsa. Många av förutsättningarna för en god hälsa påverkas av livsvillkoren och av individens egna val och levnadsvanor. Individers levnadsvanor skiljer sig åt beroende på deras sociala miljö, utbildningsnivå och ekonomiska förutsättningar. Rökning, alkohol, dåliga matvanor, fysisk inaktivitet och sömnproblem är välkända riskfaktorer för att insjukna i bl.a. cancer och hjärt- och kärlsjukdomar. Socioekonomiska skillnader är tydliga för samtliga av dessa levnadsvanor och återfinns i alla åldersgrupper.⁹ Förebyggande arbete för att motverka missbruk av alkohol, narkotika, dopning och tobak bör genomföras målinriktat och långsiktigt. En handlingsplan för ANDT bör tas fram.

6, Förebyggande och främjande i fokus.

Med förebyggande folkhälsoarbete skapas förutsättningar för jämlik hälsa. Det minskar också utmaningarna i sjukvården genom att fler får vara friska längre, vilket också minskar trycket på sjukvården.

Eftersom folkhälsopolitiken är tvärssektoriell behövs en palett av åtgärder som skär över flera olika samhällsområden¹⁰. Fagersta kommuns folkhälsoarbete ska bedrivas hälsofrämjande och förebyggande med utgångspunkt i Preventionstjärnan.

⁸ Den nationella folkhälsopolitikens övergripande mål, område 7, Agenda 2030 mål 16.

⁹ Den nationella folkhälsopolitikens övergripande mål, område 6, Agenda 2030 mål 3, Fagersta kommun 2017-11-20, KF§140

¹⁰ Den nationella folkhälsopolitikens övergripande mål, område 8. Agenda 2030 mål 3, 11. Folkhälsomyndigheten (<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsoarbete/folkhalsopolitikens-mal/de-atta-malomradena-inom-folkhalsopolitiken/>)